NÁHRDELNÍK Z ČERTOVEJ PECE A-748

Náhrdelník z celkovo 32 prevŕtaných schránok ulitníkov rodu Melanopsis, celkový pohľad. ▲ ▼

Súčasná štylizácia ako dôkaz, že náhrdelník dodnes vôbec nevyšiel z módy.

Jaskyňa Čertova pec sa stala útočiskom človeka už v staršej dobe kamennej a sporadicky bola využívaná aj neskôr. Tajomné jaskynné priestory na úpätí pohoria Považský Inovec v katastri obce Radošina sú lákadlom dodnes, vysoký portál či pôsobivá vnútorná sieň sú však vyhľadávané už len turistami.

Archeológovia sa do jaskyne nasťahovali prvýkrát v polovici minulého storočia a viacerými výskumami potvrdili predpokladané osídlenie. Využívanie jaskyne počas staršej doby kamennej (paleolitu) dokumentujú tri archeologické vrstvy, každá z inej fázy – v pôde sa tak dá čítať ako v učebnici. Prvú stránku zapĺňa čas, keď jaskyňu využíval človek neandertálskeho typu (homo neanderthalensis) a ďalšie dve stránky zasa obdobie, keď v nej v dvoch etapách sídlil človek moderný (homo sapiens). Všetko sa odohrávalo v podmienkach poslednej doby ľadovej a jej neustále sa striedajúcich teplejších a chladnejších výkyvov.

Najmladšia vrstva patrí kultúre gravettien mladého paleolitu (približne 30 až 20 000 rokov pred Kristom). Na tretej stránke pomyselnej učebnice sa tak dočítame o lovcoch mamutov a ich osídlení, ktoré sa koncentruje na náprotivnej strane pohoria Považský Inovec a ďalej na juh po prúde Váhu. S kultúrou lovcov mamutov spájame prvé umelecké výrobky, známa je najstaršia dáma nášho praveku – venuša z neďalekých Moravian nad Váhom. V jaskyni Čertova pec po sebe zanechali stopu v podobe nálezu 32 prevŕtaných schránok treťohorných ulitníkov rodu Melanopsis, ale nájdené mali byť aj ďalšie neopracované kusy či nepodarky. Preto sa už dávnejšie o jaskyni uvažovalo ako o ateliéri na výrobu šperkov.

Krehké schránky zostavené do podoby náhrdelníka sú dodnes pôsobivým odrazom myšlienkového sveta jeho dávneho tvorcu či tvorcov. Okrem estetickej sa im celkom pochopiteľne pripisuje aj magická funkcia – je to amulet, ktorý chráni a symbolizuje mytologické predstavy spoločenstva. Navyše, aj z pohľadu súčasných kritérií ide o nádherný a estetický predmet, najstarší šperk na Slovensku.

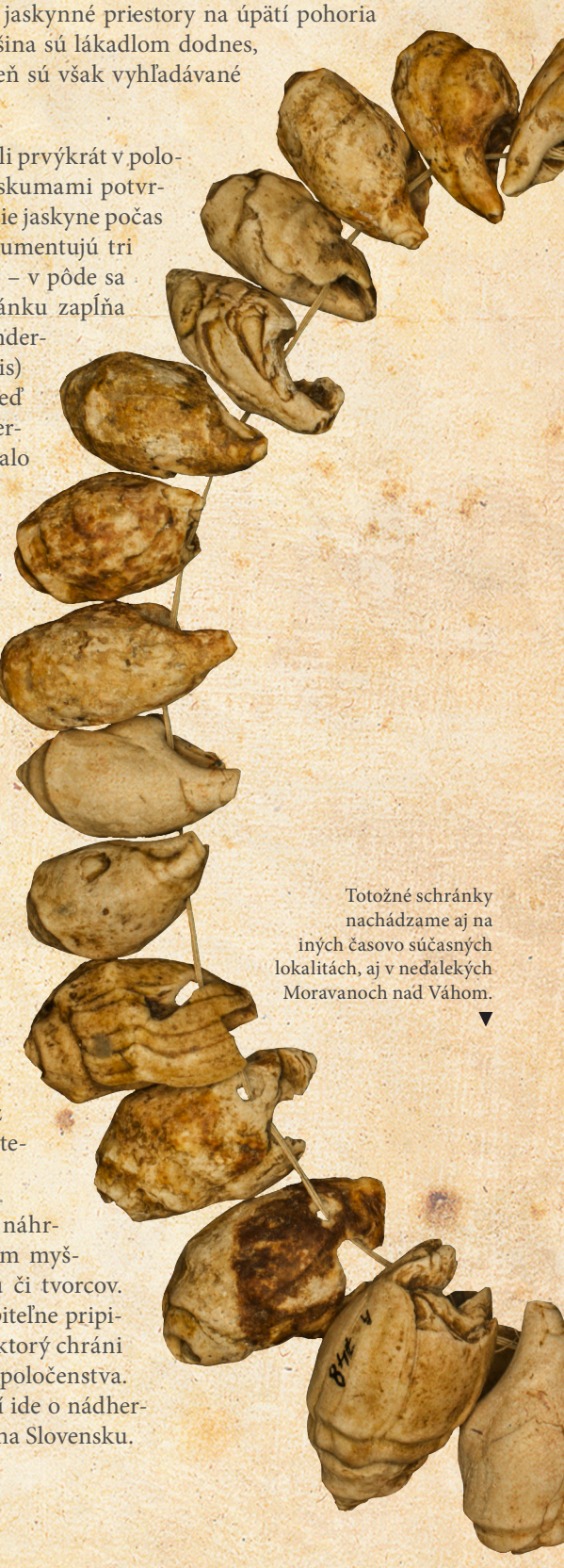

Totožné schránky nachádzame aj na iných časovo súčasných lokalitách, aj v neďalekých Moravanoch nad Váhom. ▼

Literatúra:
BÁRTA, J.: Slovensko v staršej a strednej dobe kamennej. Bratislava 1965.
BÁRTA, J.: Jaskyňa Čertova pec pri Radošine. Slov. Kras 10, 1972, 73–85.
PROŠEK, F.: Zjišťovací výzkum na paleolitické stanici v Moravanech na Slovensku. Arch. Rozhledy 2, 1950, 175–183.

© Hornonitrianske múzeum v Prievidzi, Dominika Andreánska / © Foto: Peter Andreánsky